

Система вправ для навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів

У статті представлена система вправ для навчання майбутніх перекладачів анотативного і реферативного видів письмового перекладу науково-технічних текстів на основі статей аграрного профілю, окреслено поняття системи вправ, вимоги до неї та її складові у рамках методики навчання перекладу, проаналізовано наукові дослідження з проблеми розроблення системи вправ для навчання письмового перекладу, виділено й описано етапи навчання, запропоновано відповідні групи і підгрупи вправ, наведено приклади вправ.

Ключові слова: анотативний/реферативний переклад, науково-технічні тексти, етапи навчання, система вправ, група вправ, підгрупа вправ.

Ігнатенко В. Д. Система упражнений для обучения будущих филологов письменному переводу научно-технических текстов

В статье представлена система упражнений для обучения будущих переводчиков анотативного и реферативного видам письменного перевода научно-технических текстов на основе статей аграрного профиля, определено понятие системы упражнений, требования к ней и ее составляющие в рамках методики обучения переводу, проанализированы научные исследования по проблеме разработки системы упражнений для обучения письменному переводу, выделены и описаны этапы обучения, предложены соответствующие группы и подгруппы упражнений, приведены примеры упражнений.

Ключевые слова: анотативный/реферативный перевод, научно-технические тексты, этапы обучения, система упражнений, группа упражнений, подгруппа упражнений.

Ihnatenko V. D. System of exercises for teaching future translators to make abstract and gist translation of scientific texts

The article presents the system of exercises for teaching future translators to make abstract and gist translation of scientific texts on the basis of the agrarian articles, analyzes the scientific research on developing a system of exercises for teaching translation. The concept of the system of exercises, requirements for it and its components have been defined within the methodology of translation. The stages for teaching have been suggested and described. The groups and the subgroups of exercises have been proposed. The examples of exercises have been given.

Keywords: abstract/gist translation system of exercises, scientific and technical texts, stages of teaching, a system of exercises, a subgroup of exercises, a group of exercises.

Проблема створення системи вправ для формування у майбутніх перекладачів перекладацької компетентності є надзвичайно актуальною. Недостатнім, як зауважує Л. М. Черноватий, є обсяг досліджень у методиці навчання перекладу порівняно з роботами з цієї проблеми у методиці навчання іноземних мов. Проблемою вправ для навчання перекладу майбутніх філологів займалися В. Н. Комісаров, І. С. Алексєєва, Л. К. Латишев, А. Л. Семенов, В. І. Провоторов, Н. Н. Гавриленко, В. С. Ходирьов, Л. Л. Нелюбін. Цій проблемі присвячені також дослідження з методики письмового перекладу з обґрунтуванням відповідних систем вправ. Зокрема О. Є. Аксьонова обґрунтувала систему вправ для навчання письмового перекладу філологічних текстів, Т. І. Кавицька досліджувала формування текстотворчої компетентності в письмовому перекладі, С. А. Королькова у своїй роботі презентувала текстологічну модель навчання письмового перекладу, Т. Д. Пасічник розробила вправи для навчання двостороннього письмового перекладу, К. О. Шевелько обґрунтувала систему вправ для навчання анотативного і реферативного видів перекладу у старшій школі. Значний внесок у створення системи вправ для навчання перекладу майбутніх філологів зробив Л. М. Черноватий у своєму підручнику з методики навчання перекладу.

Проте методика навчання анотативного і реферативного видів письмового перекладу науково-технічних текстів ще не досліджена і, відповідно, система вправ, призначена для навчання майбутніх перекладачів здійснювати ці види письмового перекладу, у методиці навчання перекладу не розроблена.

Зважаючи на вищезазначене, мета статті — представити науково обґрунтовану систему вправ для навчання майбутніх перекладачів анотативного і реферативного видів письмового перекладу науково-технічних текстів. Для досягнення поставленої мети маємо вирішити наступні завдання: окреслити поняття система вправ, вимоги до неї та її складові у рамках методики навчання перекладу; представити результати аналізу наукових досліджень з проблеми розроблення системи вправ для навчання письмового перекладу; розробити систему вправ для навчання анотативного і реферативного видів перекладу; встановити етапи виконання вправ розробленої нами системи.

Система вправ, як зауважує Р. К. Мін'яр-Белоручев, є основою системи навчання і являє собою організовані та взаємообумовлені дії тих, хто навчається, на досягнення конкретної мети під час формування навичок і вмінь [13, с. 75]. Відповідно така зосередженість на спільній меті всіх

компонентів системи зумовлюється параметрами, визначеними Ю. І. Пассовим: системність, структурність, інтегрованість та ієрархічність [16].

Р. К. Міньяр-Белоручев визначає обов'язкові характеристики системи вправ, як то: науковість та комунікативна спрямованість усієї системи, взаємообумовленість вправ, їх доступність, послідовність та повторюваність мовного матеріалу і мовленнєвих дій [13, с. 77].

Розглянемо реалізацію названих характеристик у процесі розробки системи вправ для самостійного оволодіння анотативним і реферативним видами перекладу: *урахування сучасних вимог до вправ, вивчення та аналіз наукових доробок учених-методистів, вивчення дидактичних можливостей навчального середовища Moodle з метою найефективнішого їх використання у процесі розроблення та реалізації системи вправ в електронному кейсі [12]; урахування місця кожної окремої вправи у системі вправ, кожна вправа пов'язана з формуванням навички, є обов'язковою для розвитку того чи іншого уміння, і навпаки; урахування рівня володіння французькою мовою, чіткість, лаконічність формулювання інструкцій до вправ для уникнення труднощів щодо усвідомлення студентом мети і способу її виконання у процесі позааудиторної роботи з «електронним кейсом»; урахування послідовного характеру пред'явлення студентам вправ для виконання, спираючись на особливості вдосконалення навичок, розвитку умінь, необхідних для виконання цих видів письмового перекладу; крім цього, послідовність реалізується в порядку пред'явлення вправ в «електронному кейсі» та відповідного їх виконання студентами, що уможливорює послідовність формування/удосконалення навичок і формування/розвитку відповідних умінь; повторюваність мовного матеріалу та мовленнєвих дій* прослідковується в тому, що мовний матеріал для вправ є однотипним, адже усі статті відносяться до одного жанру; щодо повторюваності мовленнєвих дій, то вони повторюються щоразу у процесі здійснення анотативного і реферативного перекладу кожної статті.

Система вправ умовно розчленовує процес навчання, робить його прозорим і дозволяє враховувати деталі. Таке розчленування відбувається за рахунок наявності кількох рівнів, специфіка кожного з яких визначається *метою, структурою, ступенем складності, критеріями побудови та рівнем організації* [5, с. 72]. Відповідно, у подальшому викладі ми будемо називати «системою вправ» сукупність елементів/вправ, що відносяться до рівня певного виду перекладу (у нашому випадку до анотативного і реферативного видів перекладу), які об'єднані за призначенням (у нашому випадку – для навчання анотативного і реферативного видів перекладу), матеріалом (на основі франкомовних наукових статей) і способом

їх виконання (письмово, самостійно, за допомогою комп'ютера у системі Moodle) [1, с. 276], а «підсистемою вправ» – сукупність елементів, що відносяться до рівня компонентів такого виду (знання, навички й уміння), «групами вправ» – сукупність вправ, призначених для формування конкретної групи навичок/розвитку умінь.

Розроблена нами система вправ для навчання анотативного і реферативного видів письмового перекладу реалізується за допомогою електронного кейсу, який тлумачимо як електронний засіб навчання, що розміщений у мережі Інтернет і містить комплект навчально-методичних матеріалів для формування у студентів умінь письмового перекладу, забезпечує керування їхньою самостійною навчально-пізнавальною діяльністю в позааудиторних умовах [12, с. 163] з використанням засобів самоконтролю та опосередкованого контролю викладачем процесу і результату оволодіння відповідними навичками і вміннями. Цей засіб навчання забезпечує поетапне формування навичок і умінь анотативного і реферативного видів перекладу в умовах самостійної позааудиторної роботи шляхом розміщення у ньому відповідної підсистеми вправ та дотичних навчальних матеріалів, що зумовлює досягнення мети навчання. Розміщення електронного кейсу в навчальному середовищі Moodle уможливорює використання різних типів і видів вправ і завдань за рахунок набору відповідних засобів: робочий зошит, завдання, тест тощо.

Для вирішення другого з визначених нами завдань проаналізуємо дослідження, присвячені проблемі розроблення вправ для навчання письмового перекладу. Деякі дослідники поділяють вправи на доперекладацькі та перекладацькі (Бархударов Л. С., Комісаров В. Н., Міньяр-Белоручев Р. К., Нелюбін Л. Л.). Серед останніх виділяють мовні (спрямовані на актуалізацію фонових, мовних знань і текстоаналітичних умінь), операційні (формування умінь вирішувати перекладацькі проблеми шляхом застосування певних перекладацьких прийомів) та комунікативні (формування умінь комплексного вирішення перекладацьких завдань у різних комунікативних ситуаціях). Таким чином, студенти поступово переходять від розпізнання способів і прийомів перекладу до самостійного їх застосування. Хоча, слідом за Т. Д. Пасічник, вважаємо, що такий розподіл вправ за критерієм характеру мовленнєвих дій (доперекладацькі і перекладацькі) не є методично коректним, оскільки такий розподіл більше стосується етапів навчання перекладу, а не типів вправ [15].

У свою чергу Л.К. Латишев, А.Л. Семенов виділяють доперекладацькі, змішані і перекладацькі вправи. Метою першої групи вправ є усвідомлення мети перекладу (пошук перекладацьких помилок у паралельних текстах, визначення прийомів, за допомогою

яких перекладені фрагменти, вибір оптимального варіанта перекладу із запропонованих тощо). Під час виконання змішаних вправ студенти виконують вправи на перефразування, пошук значень у словниках, перекладають за допомогою визначених прийомів тощо. Перекладацькі вправи поділяються на підготовчі (аналізують матеріал) та практичні (виконання перекладу на усіх фазах: орієнтувальній, виконавчій, контролюючій). Л.К.Латишев і А.Л.Семенов відносять до перекладацьких вправ ті, які не пов'язані з виконанням перекладацьких дій. Хоча перекладацькі вправи – це є вправи на переклад, які не обов'язково спрямовані на формування умінь перекладати [10].

І. С. Алексєєва класифікує вправи для навчання письмового перекладу відповідно до етапу навчання (підготовчий, основний і тренінговий) [3]. Н. Н. Гавриленко, у свою чергу, теж виділяє окремі етапи навчання перекладу, до кожного з яких дослідниця пропонує послідовність формування умінь: аналітичний, синтезуючий, коректуючий/корегуючий [6].

Система вправ для навчання письмового (галузевого) перекладу, запропонована Л. М.Черноватим, містить три підсистеми (підготовчі вправи, вправи для формування навичок і вправи для формування умінь), до кожної з яких входять певні групи вправ [17].

Зробимо узагальнюючі висновки щодо систем вправ для навчання письмового перекладу, запропоновані науковцями на рівні дисертаційних досліджень. Дві системи, запропоновані О. Є. Аксьоновою і С. А. Корольковою, реалізуються у три етапи, кожний з яких пов'язується з формуванням, розвитком чи вдосконаленням окремих навичок та умінь [2] чи окремої (текстотипологічної, операційної, соціокультурної) компетентності [9]. Т. І. Кавицька пропонує систему вправ для формування текстотворчої компетентності в письмовому перекладі, яка передбачає три етапи реалізації: початковий, середній, просунутий [7]. Кожному з етапів відповідають певні навички та вміння. Т. Д. Пасічник, розглядаючи навчання писемного двостороннього перекладу комерційних листів, виділяє два етапи: етап формування навичок і умінь та етап вдосконалення умінь письмового перекладу. Кожний етап, у свою чергу, поділяється на підетапи, протягом яких виконуються групи вправ для формування навичок і розвитку умінь чи вдосконалення відповідних умінь [15].

Аналізуючи запропоновані вченими підходи до поділу вправ, ми дійшли висновків, що існуючі системи вправ для навчання перекладу більше співвідносяться із позиціями перекладознавства як науки, адже, попри відмінність у назвах, всі описані класифікації та системи вправ засвідчують спільну характеристику і врахування фаз перекладацького процесу, при цьому не враховуючи типи вправ для навчання письмового перекладу (наприклад В.Н.Комісаров

розподіляє вправи за критерієм характеру мовленевих дій (доперекладацькі та перекладацькі), що не є методично коректним) і їхні особливості та місце у процесі навчання (наприклад С.А.Королькова виділяє останнім етапом навчання письмового перекладу «удосконалення соціокультурної компетентності», хоча робота над її удосконаленням має відбуватися протягом усього процесу навчання).

Зазначимо, що із усіх проаналізованих систем вправ більш доречним і компромісним, на нашу думку, є поділ на підсистеми вправ, запропонований Л. М. Черноватим. Адже запропонована ним система вправ для навчання письмового перекладу враховує структуру перекладацької діяльності взагалі і її специфіку зокрема. Як і будь-яка інша діяльність, переклад базується на операціях рівня навичок, а також на діях, що відносяться до рівня умінь. Тому система вправ для навчання перекладу має включати вправи, метою яких є формування навичок перекладу, а також вправи, призначені для включення сформованих навичок до структури перекладацьких умінь. Крім цього, навчання перекладу передбачає засвоєння певної суми теоретичних знань щодо перекладу як виду фахової діяльності, з цією метою вчений вважає за потрібне виокремити додаткову підсистему вправ, які він називає підготовчими. Ми вважаємо, що така система вправ є узагальнюючою і враховує досвід попередніх лінгвістичних досліджень (Алексєєва І. С., Комісаров В. Н., Латишев Л. К., Нелюбін Л. Л.) та узгоджується/співвідноситься із сучасними методичними поняттями. Виходячи із останнього положення, ми вирішили покласти систему вправ, запропоновану Л. М. Черноватим, в основу нашої системи для навчання анотативного і реферативного видів перекладу.

Проте серед виокремлених науковцем груп вправ не передбачено окремої групи, яка б об'єднувала навички, необхідні для трансдукції/семантичного згортання і сприяла б систематизації знань і вдосконаленню навичок, які необхідні для основних механізмів та операцій при виконанні анотативного і реферативного перекладів тексту. Така група вправ покликана підвищити ефективність підготовки студента до виконання цих видів письмового перекладу перед виконанням загальних груп вправ для навчання письмового перекладу (а саме на встановлення значень невідомих лексичних одиниць, на перенесення значень словосполучень, на перенесення значень граматичних форм, на перенесення значень стилістичних засобів), що налаштувало і зосередило б студентів на виконанні саме цих видів перекладу у тих умовах і за тими правилами, які потрібні для досягнення семантичної адекватності при анотативному і реферативному перекладах тексту оригіналу. Таку позицію запропонованої нами групи вправ можна пояснити знаннями та сформованими навичками для здійснен-

ня перекладу, яких студенти набули протягом попередніх курсів навчання і які можуть застосувати у разі виникнення первинних труднощів.

У зв'язку з вищезазначеним вважаємо за необхідне доповнити систему вправ, розроблену Л. М. Черноватим, і додати до підсистеми вправ для формування навичок **групу вправ на трандукцію/семантичне згортання**, які сприяють зняттю лексичних і граматичних труднощів при анотативному і реферативному перекладах науково-технічних текстів [17, с. 217]. Зобразимо схематично систему вправ для самостійного оволодіння анотативним і реферативним видами перекладу з використанням «електронного кейсу» в умовах самостійної роботи на рис. 1.1 та опишемо її детальніше.

Рис. 1.1. Система вправ для навчання анотативного і реферативного видів письмового перекладу в умовах самостійної роботи

У процесі розробки системи вправ ми використовуємо основні положення щодо загальної системи вправ для навчання іноземної мови та критерії для поділу на типи вправ, призначені для формування іншомовної комунікативної компетентності. З одного боку, пояснюючи такий вибір тим, що у методиці навчання перекладу такі критерії не розроблені, з іншого боку, ми розглядаємо переклад як вид мовленнєвої діяльності. На основі аналізу теоретичного матеріалу ми вирішили, що система вправ має включати вправи таких **типів**: рецептивно-

репродуктивні, умовно-комунікативні, вмотивовані, з частковим/ мінімальним керуванням, без/з рольовим ігровим компонентом, без опор, індивідуальні, письмові, одномовні/двомовні, домашні комп'ютерні вправи.

Відомо, що будь-яка система вправ передбачає етапи оволодіння певним матеріалом. Враховуючи результати аналізу викладених вище концепцій системи вправ для навчання письмового перекладу, слідом за І.С. Алексеевою, вважаємо за необхідне виділяти наступні етапи навчання письмового перекладу: підготовчий та основний/тренінговий [3].

Згідно із викладеними вище спостереженнями та відповідно до запропонованої нами системи вправ оволодіння анотативним і реферативним видами перекладу відбувається на двох етапах навчання: підготовчому та основному. При цьому, на відміну від точки зору І.С.Алексеевої, на підготовчому етапі ми передбачаємо не вивчення іноземної мови (посилена вивчення двох мов і переклад простих текстів), а підготовку до здійснення власне перекладу, яка полягає у доперекладацькому аналізі. Основний етап, у свою чергу, поділяється на підетапи: формування навичок та розвиток умінь в анотативному і реферативному видах письмового перекладу, а також на розвиток умінь редагування тексту перекладу. Якщо поділ на підетапи формування навичок та розвитку умінь логічно співвідноситься із викладеною вище позицією, то підетап редагування у нашій методиці виділяється з-поміж інших. Хоча виділення редагування в окремий підетап є цілком виправданим, оскільки зміст дій перекладача у процесі редагування чітко відрізняється від дій, притаманних будь-якому з етапів перекладу. Підетап редагування тексту перекладу включає здатність редагувати власні та чужі переклади [8, 10] або проводити редакторську правку [3].

Відповідно для чіткого структурування самостійного оволодіння студентами анотативним і реферативним видами перекладу вважаємо за необхідне основний етап розділити на три підетапи: формування перекладацьких навичок, розвиток перекладацьких умінь та розвиток умінь редагування перекладу як окремого важливого етапу навчання анотативного і реферативного видів перекладу (рис. 1.2.).

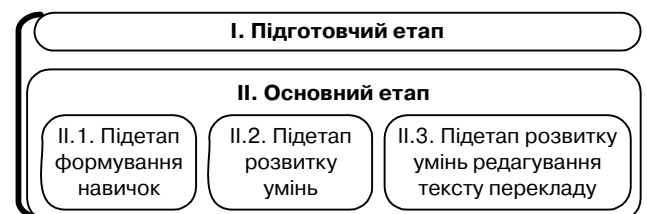

Рис. 1.2. Етапи навчання анотативного і реферативного видів перекладу

Реалізація системи вправ для самостійного оволодіння анотативним і реферативним видами перекладів за допомогою електронного кейсу відповідно до етапів навчання

Етап навчання/підетап	Підсистема вправ	Типи вправ	Види вправ
Підготовчий етап	ПВ	умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, вмотивовані, з частковим керуванням, без ігрового рольового компонента, без опор, одномовні	формулювання головного наміру автора у кожному фрагменті тексту, знаходження основної і другорядної інформації, складання переліку ключових слів, укладання глосарію термінів, знаходження франкомовних відповідників поданих далі українських слів у тексті, визначення мовних особливостей тексту оригіналу тощо
Основний етап	Формування навичок	ФН	знаходження у мові перекладу відповідників виділених у тексті оригіналу слів за допомогою словника, передача термінів мови перекладу за допомогою транскрипції, переклад поданих слів та словосполучень, складання плану тексту оригіналу мовою оригіналу і мовою перекладу, скорочення наступних фраз за рахунок слів, що дають додаткову інформацію або уточнюють її тощо
	Розвиток умінь	РУ	створення зв'язного тексту із окремих речень; власне анотативний/реферативний переклад статті, визначення стратегії перекладу, обраної перекладачем тощо
	Розвиток умінь редагування перекладу	РУ	порівняння варіантів анотативного/реферативного перекладу статті; вибір найкоректнішого варіанта перекладу; виправлення помилок у тексті-перекладі тощо

Умовні позначення до таблиці 1 : ПВ – підготовчі вправи, ФН – формування навичок, РУ – розвиток умінь

Таким чином, метою *підготовчого етапу* є підготовка студента до анотативного і реферативного видів письмового перекладу, тобто точне і повне розуміння першоджерела, його аналіз та осмислення. Оскільки умовою цих видів письмового перекладу є достатньо глибоке розуміння тексту, який сприймається. Якщо брати до уваги зв'язок цілісності і можливості транскрипції/семантичного згортання тексту, то лише за умови розуміння виникає можливість оцінити, що в тексті є головним, важливим, а що другорядним, додатковим. Відповідно до праць О. І. Новікова і Н. М. Нестерової установка перекладача на анотування/реферування стимулює таке осмислення і розуміння тексту, яке приводить до формування в інтелекті перекладача так званого «мисленнєвого утворення» [14], яке, у свою чергу, допомагає здійснювати перекладацький аналіз на цьому етапі. З цієї метою на підготовчому етапі реалізується підсистема підготовчих вправ із групами вправ 1-5.

Основний етап націлений на формування перекладацьких навичок та вмінь, а також на редагування здійсненого перекладу. Основний етап складається з наступних підетапів.

На *підетапі формування перекладацьких навичок*, необхідних для здійснення анотативного і реферативного видів перекладу, реалізується підсистема вправ для формування навичок – із групами вправ 1-8 запропонованої системи вправ.

На *підетапі розвитку перекладацьких умінь* реалізується підсистема вправ для розвитку перекладацьких умінь із групами вправ 1-5 запропонованої системи, у той час як групи вправ 6-10 цієї підсистеми реалізуються на *підетапі розвитку умінь редагування перекладу*. Відповідно ми дещо модифікували підсистему вправ для розвитку умінь, запроповану Л. М. Черноватим, з урахуванням етапів навчання анотативного і реферативного видів перекладу в рамках розробленої нами системи вправ.

Оскільки в межах нашої методики оволодіння компетентністю в анотативному і реферативному видах письмового перекладу відбувається у процесі самостійної індивідуальної позааудиторної роботи студентів з «електронним кейсом», то відповідно до визначених вище типів вправ усі вони є індивідуальними, домашніми, письмовими, комп'ютерними вправами. Реалізацію розробленої системи вправ на відповідних етапах навчання демонструє таблиця 1.

Розглянемо детальніше кожен із підсистем вправ для формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу з прикладами відповідно до визначених етапів навчання.

На *підготовчому етапі* реалізується *підсистема вправ I*, підсистема підготовчих вправ. Слідом за Л.М. Черноватим, у цій підсистемі вправ на підготовчому етапі виділяємо такі групи вправ: 1) для розвитку умінь аналізувати текст оригіналу; 2) для розвитку умінь розпізнавати найважливіші елементи тексту оригіналу; 3) для розвитку умінь засвоювати предметні знання і термінологію; 4) для розвитку умінь розпізнавати перекладацькі проблеми; 5) для розвитку умінь розв'язувати перекладацькі проблеми. Для розвитку цих умінь використовуються умовно-комунікативні, рецептивно-

репродуктивні, вмотивовані, з частковим керуванням, без ігрового рольового компонента, без опор, індивідуальні, письмові, одномовні, домашні комп'ютерні вправи таких видів: відповіді на запитання, визначення головної думки/змісту по заголовку/по схемі, знаходження ключових слів, побудова термінологічної картотеки тощо. Наведемо приклади.

Приклад 1

Мета: розвиток уміння аналізувати текст оригіналу.
Інструкція: Divisez l'article en fragments/blocs significatifs et donnez le titre à chaque bloc.

La densité de semis et le rendement

La densité de semis est l'une des principales composantes du potentiel de rendement du maïs. Institut du végétal expose les pistes étudiées pour réduire l'écartement entre les rangs et ainsi accroître la densité de semis.

Le maïs est classiquement semé avec un écartement de 75 cm ou 80 cm et plus rarement, avec un écartement de 60 cm. Depuis quelques années, une nouvelle technique s'est développée, le Twin Row, qui consiste à semer à 20 cm d'écartement tous les 60 cm. Elle permet donc d'augmenter la densité de semis de 10 à 15% de plantes par hectare. L'objectif est aujourd'hui de mesurer, si avec un tel écartement, il est possible d'augmenter le potentiel de rendement du maïs.

Plusieurs modèles de semoirs se développent, pour réduire l'écartement et augmenter la densité, mais un seul type est actuellement disponible pour l'implantation du maïs en "20 / 60".

Avec du matériel classique, sur un écartement de 75 cm, il est tout de même possible d'augmenter la densité. Toutefois, cela présente des limites au niveau de la concurrence entre plantes. Le fait de rapprocher les rangs permet de diluer un peu plus la densité sur la ligne de semis et de limiter le phénomène de verse.

Les études montrent qu'il n'y a pas d'effet du Twin Row sur les rendements. Il y a davantage un effet de l'augmentation densité qu'un effet type de semoir. Il reste à approfondir l'effet variétés, afin d'établir une liste de variétés les plus adaptées au Twin Row.

La technique du Twin Row est aujourd'hui plus utilisée pour le maïs semences, car ce sont des lignées avec des petits gabarits, qui se prêtent bien à des écartements plus serrés.

Le principal inconvénient de cette technique est l'adaptation du parc matériel, comme la bineuse, le localisateur d'engrais voire le cueilleur pour la récolte.

Côté avantage, la réduction de l'écartement permet une couverture de l'inter rang plus rapide: les graminées et les dicotylédones sont ainsi contrôlées plus facilement.

Приклад 2

Мета: розвиток уміння розпізнавати найважливіші елементи тексту оригіналу

Інструкція: Lisez le texte et trouvez l'information importante et l'information subsidiaire.

L'alimentation des veaux

Chez la vache la naissance d'un veau par an est indispensable pour déclencher chaque année la production de lait. La majorité des veaux sont issus des élevages laitiers, or dans ce mode d'élevage, tout le lait produit par les vaches est collecté pour la consommation humaine.

Juste après leur naissance, les veaux boivent le colostrum, c'est-à-dire le premier lait de la vache riche en anticorps maternels.

Une fois arrivés dans les ateliers spécialisés, les veaux prennent leur buvée quand ils le désirent grâce à des distributeurs automatiques de lait ou 2 fois par jour quand l'éleveur leur apporte le lait dans les seaux.

Les veaux reçoivent une alimentation appropriée à leur âge et sont nourris principalement avec un aliment d'allaitement complet et équilibré, qui est un mélange composé de poudre de lait, de produits laitiers, de matières grasses et de compléments nutritionnels dilué dans de l'eau chaude. Cette alimentation sous forme de buvée est complétée progressivement par l'apport de céréales et d'autres fourrages pendant toute la durée de l'élevage des veaux qui est de 4 à 5 mois en France.

Les veaux issus de vaches allaitantes boivent aussi le colostrum après leur naissance. La différence avec les veaux issus de vaches laitières a lieu par la suite : Les veaux têtent leur mère jusqu'au sevrage à 5-6 mois (voir 8 mois maximum). C'est la production de « veaux sous la mère », qui correspond à 10% de la production annuelle de viande de veau de boucherie.

Les veaux élevés « sous la mère » sont amenés 2 fois par jour à leur mère par l'éleveur pour la tétée. Cependant les capacités laitières de la mère issue de race à viande ne lui permettent pas toujours de fournir à son veau la quantité de lait suffisante. Dans ce cas, soit l'éleveur apporte un complément d'allaitement distribué en petite quantité, soit il intègre à son troupeau des vaches de races mixtes à lactation plus abondante. Appelées « nourrices » ou « tantes » elles sont tétées par les veaux en complément de leur mère.

Du foin ou d'autres fourrages apportant des fibres végétales sont proposés en petite quantité à tous les veaux. Cela permet de tenir compte de l'évolution physiologique de leur système digestif, comme le demande la réglementation.

En effet, à la naissance, le rumen (ou panse) du veau est peu développé et seule la caillette est fonctionnelle et leur permet de digérer le lait ou l'aliment d'allaitement. Lorsque les veaux commencent naturellement et progressivement à diversifier leur alimentation et à consommer des végétaux fibreux, leur système digestif de ruminant devient progressivement fonctionnel.

L'alimentation doit par ailleurs être suffisamment riche en fer, élément nécessaire à la bonne santé des animaux.

A partir de 2 semaines, les veaux doivent avoir accès à de l'eau potable fraîche en quantité suffisante.

Приклад 3

Мета: розвиток уміння засвоювати предметні знання і термінологію

Інструкція: Rédigez le glossaire terminologique de l'article.

Par exemple: élevage laitier, distributeur automatique de lait, colostrum...

Приклад 4

Мета: розвиток уміння розпізнавати перекладацькі проблеми.

Інструкція: Caractérisez le style de cet article. Essayez de prédire les problèmes potentiels de la traduction de ce texte.

Приклад 5

Мета: розвиток уміння розв'язання перекладацьких проблем.

Інструкція: Reformulez le contenu de chaque phrase en moins quantité de mots.

1. Pour encourager les naisseurs-engraisseurs à maintenir les effectifs habituellement engraisés, les coopératives et l'aval ont décidé, à la demande des éleveurs, de s'engager pour prendre une part des risques liés à la production de viande.
2. Une bonne répartition des apports d'azote au cours du cycle de la culture permet de limiter les pertes, d'éviter les suralimentations et d'améliorer la teneur en protéines du grain.
3. Le printemps est une grande période de ruissellement - qui parfois conduit à de l'érosion - notamment dans les cultures de printemps qui ne couvrent pas le sol et pendant lequel les orages d'avril, de mai ou de juin, peuvent provoquer des événements importants.

На **основному етапі** навчання анотативного і реферативного видів перекладу реалізуються вправи II і III підсистеми.

На **підетапі формування навичок** реалізуються вправи підсистеми II: умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, вмотивовані, з частковим керуванням, без рольового ігрового компонента, без опор, індивідуальні, письмові, двомовні, домашні комп'ютерні на встановлення значень невідомих лексичних одиниць (знаходження у мові перекладу відповідників виділених у тексті оригіналу слів за допомогою словника/електронних ресурсів/контекстуальної здогадки/розпізнання їх логіко-семантичних зв'язків у реченні/будь-яким іншим), на утворення нових термінів, на перенесення значень лексичних одиниць, значень словосполучень, граматичних форм, стилістичних засобів, на конверсію тексту, на лексико-граматичні трансформації.

Наведемо приклади **групи вправ на трансдукцію/семантичне згортання** підсистеми II. Ця група вправ є специфічною і властивою лише для анотативного і реферативного видів письмового перекладу, якому притаманні операції узагальнення, об'єднання, супресії, згущення, перефразування.

Приклад 1

Мета: формування навичок узагальнення тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Faites le plan de l'article en français et trouvez les possibilités de regrouper les points du plan.

Приклад 2

Мета: формування навичок об'єднання тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Dites en un seul mot.

*Vache, boeuf, taurillon, tauraux, genisse, veaux – ...
Blé, mais, orge, colza, avoine – ...*

Приклад 3

Мета: формування навичок супресії тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Raccourciez les phrases en éliminant les mots qui précisent ou donnent l'information subsidiaire.

L'élevage herbivore est globalement peu intensif en France (0,9 UGB(2)/ha à l'échelle nationale et très généralement moins de 2 UGB/ha dans les systèmes les plus intensifs) et les déjections animales, bien gérées et bien valorisées, constituent une richesse fertilisante et non polluante assurent une grande partie des besoins en azote des cultures fourragères et une grande partie des besoins en phosphore et en potasse.

Приклад 4

Мета: формування навичок згущення тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Raccourciez le texte de ces paragraphes comme si vous voulez transmettre son contenu par télégraphe.

Le raisonnement de la fertilisation azotée du blé doit intégrer trois critères : la dose totale, le fractionnement et la forme de l'engrais. La dose totale à apporter est calculée selon la méthode du bilan prévisionnel. Elle correspond à la différence entre les besoins de la plante et les fournitures du sol en azote. Ces fournitures comprennent principalement le reliquat d'azote en sortie d'hiver (RSH), la minéralisation des résidus du précédent et la minéralisation de l'humus du sol. Le besoin total en azote se calcule à partir de l'objectif de rendement et du besoin unitaire du blé en azote qui varie selon les variétés. Il se situe en moyenne autour de 3 kg par quintal produit. Ces besoins sont complétés du reliquat d'azote dans le sol à la récolte de la culture.

Приклад 5

Мета: формування навичок згущення тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Préparez le message informationnel en ukrainien d'après l'article présenté de façon que votre rapport ne dure plus de 30 secondes et soit en thèses.

Stockage sous abri : profiter de la baisse des températures pour ventiler

Le temps s'est largement rafraîchi depuis la fin des récoltes, propice au refroidissement progressif des tas stockés en bâtiment.

Pour les silos dans lesquels quelques problèmes ont été détectés, le réglage de la ventilation doit toujours privilégier une ventilation la plus fréquente possible. Le réglage du différentiel minimum peut rester fixé à une valeur faible de 0,5°C pour pouvoir déclencher la mise en marche du ventilateur dès que la température extérieure sera au moins plus basse de 0,5°C par rapport à la température du tas.

Si la conservation du tas apparaît maîtrisée, on pourra alors chercher à optimiser le nombre d'heures de fonctionnement de l'installation en faisant passer ce différentiel à 2°C, ce qui réduira d'autant le nombre d'heures ventilées sans nuire au bon refroidissement du tas.

Compte tenu du fort écart de températures possible entre les tas et un air extérieur très froid, on pourra privilégier l'utilisation de cet air très froid (température extérieure inférieure de 5 degrés par rapport à la température des tubercules), en combinaison avec la mise en œuvre d'un générateur à air chaud. L'utilisation d'un réchauffeur dans ces conditions amplifiera l'efficacité de séchage mais évitera un refroidissement trop rapide du tas qui pourrait pénaliser ensuite le maintien d'un nombre d'heures disponibles suffisamment importantes pour la suite. Dans ce contexte, l'objectif de refroidissement doit être raisonné avec la baisse naturelle des températures extérieures. On peut ainsi viser 8°C comme consigne à atteindre pour la fin novembre. L'abaissement pourra se poursuivre ensuite vers des températures plus basses courant décembre.

Lorsque les tubercules sont stockés sous abri sans disposer de ventilation dynamique dans le tas, toutes les portes et autres entrées d'air doivent être maintenues ouvertes en permanence tant qu'aucun risque de gel n'est signalé. Cela créera une aération statique du tas indispensable pour éliminer progressivement la chaleur qui se dégage, contribuant ainsi à son maintien sec et à son refroidissement. Dans ce cas, l'idéal est de disposer d'ouvertures sur les deux pignons pour qu'un flux d'air permanent transite dans le bâtiment en passant sur le sommet du tas.

Приклад 6

Мета: формування навичок перефразування тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Dites autrement l'information de ce paragraphe en vos propres mots sans changer son contenu.

Pour calculer les émissions de gaz à effet de serre liées à un aliment, on prend en compte toutes les étapes depuis l'exploitation agricole avec ses consommations d'énergie jusqu'à la distribution, en passant par le transport, la transformation, etc.

Sont pris en compte différents gaz à effet de serre, traduits en équivalent CO₂ : le méthane (CH₄), le protoxyde d'azote

(N₂O) et le dioxyde de carbone (CO₂). La viande, et notamment la viande rouge issue de ruminants, a une empreinte carbone relativement élevée par rapport aux autres aliments. Cela s'explique car le cycle de production de la viande est souvent plus long que le cycle de production des végétaux (quelques années d'élevage pour un bovin contre quelques mois pour un blé). Cependant, comparer ces deux types d'aliments est contestable car les produits animaux (viande, lait, œuf, poisson) apportent des nutriments complémentaires des végétaux. Pour rappel, le Programme National Nutrition Santé (PNNS) recommande de consommer « un aliment de la famille viande, œuf, poisson une à deux fois par jour ». Par ailleurs, la réglementation en cours relative à la qualité nutritionnelle des repas en restauration collective rappelle l'intérêt nutritionnel de la viande, notamment pour son apport en fer.

Приклад 7

Мета: формування навичок перефразування тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Adaptez le texte de l'article pour le faire plus compréhensible pour l'auditoire non-professionnel.

Les prairies comme filtres naturels. Le rôle de filtre des prairies permanentes et des haies

Les prairies sont essentielles à l'équilibre écologique des territoires. L'herbe, présente toute l'année sur le sol ainsi que les haies, limitent l'érosion et filtrent les eaux qui pourraient être polluées.

La qualité de l'eau est bonne, voire très bonne dans la plupart des régions d'élevage herbivores, notamment celles où la prairie est très présente. De par leur occupation d'un tiers du territoire (1,5 Mha de céréales autoconsommées et 14,7 Mha de surfaces fourragères dont 9,9 Mha de surfaces toujours en herbe), qui plus est dans des zones particulièrement arrosées, les éleveurs sont "gestionnaires" de 40% de la ressource annuelle en eau en France (1).

Ces surfaces réceptrices des eaux de pluie sont en grande partie des prairies dont le rôle protecteur de la ressource en eau a été largement mis en évidence. En effet, ces prairies sont peu fertilisées et peu ou pas traitées. Leurs sols riches en matière organique et leur couvert prairial permanent ainsi que les haies permettent de limiter les pertes de nitrates et l'entraînement des molécules par ruissellement de surface et par érosion. Ce rôle protecteur de la prairie vis-à-vis de la ressource en eau est reconnu au niveau européen et a été à l'origine de l'introduction dans la conditionnalité de la PAC (Politique Agricole Commune) de l'obligation d'implanter des bandes enherbées en bordure des cultures le long des cours d'eau.

L'élevage herbivore est globalement peu intensif en France (0,9 UGB(2)/ha à l'échelle nationale et très généralement moins de 2 UGB/ha dans les systèmes les plus intensifs) et les déjections animales, bien gérées et bien valorisées, constituent une richesse fertilisante et non polluante assurent une grande partie des besoins en azote des cultures fourragères et une grande partie des besoins en phosphore et en potasse.

У рамках другого підетапу розвитку перекладацьких умінь виділяємо наступні типи вправ: умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, вмотивовані, з мінімальним керуванням, без/з рольовим ігровим компонентом, без опор, індивідуальні, письмові, двомовні, домашні комп'ютерні. До цієї підсистеми належать вправи підсистеми III, які передбачають виконання студентами повноцінних анотативних і реферативних видів письмового перекладу, умови виконання яких максимально наближені до реальних професійних умов. Виконання вправ цієї підсистеми є можливим лише після виконання вправ попередньої підсистеми, де формуються навички, на основі яких розвиваються наступні вміння здійснення анотативного і реферативного видів письмового перекладу.

Слідом за Л. М. Черноватим, у цій підсистемі вправ на підетапі розвитку перекладацьких умінь виділяємо такі групи вправ: 1) для розвитку умінь реалізації стратегії перекладу, 2) для розвитку умінь вибору адекватних способів перекладу, 3) для розвитку умінь побудови ефективної тема-рематичної перспективи, 4) для розвитку умінь відходу від буквализму та спроможності створення різних варіантів перекладу одного і того ж тексту, 5) для розвитку комплексних умінь письмового перекладу. Наведемо приклади.

Приклад 1

Мета: розвиток умінь реалізації стратегії перекладу
Інструкція: Identifiez la stratégie utilisée par le traducteur du texte

Le bien-être dans les marchés aux bestiaux

Maillons indispensables de la filière bétail et viandes, les marchés aux bestiaux voient transiter chaque année environ deux millions d'animaux, pour l'essentiel des bovins et des ovins.

Lieux d'échange interprofessionnels, ils permettent de déterminer les prix du bétail vivant sur le marché national.

Mais ces rassemblements d'animaux doivent être gérés avec beaucoup de soin. Il s'agit en effet de situations nouvelles, où des conditions inhabituelles pourraient perturber les animaux. Il est alors nécessaire d'accorder une attention particulière à leur bien-être.

A la ferme, déjà, l'éleveur installe à l'avance, dans un local séparé, les animaux qui seront amenés au marché, ceci pour éviter toute confusion et tout stress inutile lors du chargement.

Une fois au marché, le débarquement du camion est facilité par une rampe non glissante, à la pente modérée et équipée sur les côtés de parois verticales qui guident les animaux. Ces derniers ne doivent pas être agressés par l'environnement, c'est-à-dire le bruit, la lumière, les mouvements des personnes qui travaillent sur le marché.

Il existe ensuite des méthodes propres aux différents animaux :

Les ovins ont un instinct grégaire, il faut les laisser en groupe et utiliser cet instinct naturel pour faciliter leur déplacement.

La manipulation des gros bovins peut parfois être dangereuse. Les opérateurs utilisent alors un bâton pour approcher, rassurer, guider ou arrêter les animaux. En effet, si les opérateurs se sentent en sécurité dans leur travail, ils assurent plus facilement le bien-être des animaux dont ils doivent s'occuper.

Une attention toute particulière est aussi portée aux jeunes veaux, relativement maladroit.

Enfin, ces marchés sont aujourd'hui agréés par les services vétérinaires et une réglementation très précise encadre leur fonctionnement. Cette réglementation évolue toujours dans le sens d'une meilleure protection des animaux, notamment à l'initiative d'associations de défense des animaux comme l'OABA, l'Œuvre.

Traduction résumé

Ринки худоби перевозять щорічно близько двох мільйонів тварин. При цьому можуть виникати проблеми, тому до тварин при перевезенні треба відноситися обережно. Існують спеціальні підходи до перевезення різних видів тварин. Законодавча база ветеринарних служб постійно оновлюється для забезпечення захисту тварин.

Приклад 2

Мета: розвиток умінь тема-рематичної побудови
Інструкція: Trouvez les thèmes et les rôles de cette paragraphe. Analysez leur traduction en ukrainien.

... Ces rassemblements d'animaux doivent être gérés avec beaucoup de soin. Il s'agit en effet de situations nouvelles, où des conditions inhabituelles pourraient perturber les animaux. Il est alors nécessaire d'accorder une attention particulière à leur bien-être.

... Такі збирання тварин повинні дуже ретельно керуватися. Мова йде про незвичайні ситуації та умови, які можуть потурбувати тварин. Узв'язку з цим необхідно приділяти особливу вагу їхньому благополуччю.

Приклад 3

Мета: розвиток умінь різних варіантів перекладу
Інструкція: Faites le précis/résumé du texte en ukrainien en quelques variantes.

Приклад 4

Мета : розвиток умінь виконувати анотативний і реферативний види перекладу
Інструкція: Faites la traduction résumée/ la traduction précise de l'article.

На підетапі розвитку вмінь редагування перекладу реалізуються аналогічні типи вправ, такі як на підетапі розвитку перекладацьких умінь. Проте види вправ цього підетапу будуть відрізнятися від інших, що зумовлено змістом дій перекладача у процесі редагування. Підетап розвитку умінь редагування відрізняється своїми завданнями від попередніх підетапів, які можна узагальнити у двох видах умінь: розвиток умінь редагувати власні переклади і розвиток умінь редагувати чужі переклади [10; 3; 11; 8]. Дослідники деталізують і перефразовують ці уміння в різних аспектах [17], наприклад пропонують вибирати кращий варіант тексту перекладу [10], виправляти їх [10], спроможність помітити різницю між текстом-оригіналом і текстом-перекладом [10], здатність аналізувати і виправляти текст перекладу з урахуванням обраної стратегії перекладу [6], уміння виявляти дефекти у створюваному тексті перекладу [10], спроможність оформлювати текст перекладу у відповідності до вимог замовника [6], здатність класифікувати помилки (нормативно-мовні, узуальні, викривлення смислу, смислова неточність, неясність тощо) [10; 11], уміння аргументовано критикувати й оцінювати різні варіанти тексту перекладу [8] і застосовувати зовнішні ресурси [6].

Відповідно на цьому етапі реалізуються такі групи вправ III підсистеми: 1) на визначення доцільності адаптації тексту перекладу, 2) для розвитку вмінь перебору й відсіювання проміжних варіантів тексту перекладу, 3) для розвитку вмінь аргументування правильності перекладу, 4) для розвитку вмінь редагування перекладу і на використання зовнішніх ресурсів. Наведемо приклади.

Приклад 1

Мета: розвиток умінь відкидати проміжні варіанти ТП

Інструкція: Comparez quelques variantes de la traduction de l'article présenté et choisissez la meilleure.

Le bien-être dans les marchés aux bestiaux

Maillons indispensables de la filière bétail et viandes, les marchés aux bestiaux voient transiter chaque année environ deux millions d'animaux, pour l'essentiel des bovins et des ovins.

Lieux d'échange interprofessionnels, ils permettent de déterminer les prix du bétail vivant sur le marché national.

Mais ces rassemblements d'animaux doivent être gérés avec beaucoup de soin. Il s'agit en effet de situations nouvelles, où des conditions inhabituelles pourraient perturber les animaux. Il est alors nécessaire d'accorder une attention particulière à leur bien-être.

A la ferme, déjà, l'éleveur installe à l'avance, dans un local séparé, les animaux qui seront amenés au marché, ceci pour éviter toute confusion et tout stress inutile lors du chargement.

Une fois au marché, le débarquement du camion est facilité par une rampe non glissante, à la pente modérée et équipée sur les côtés de parois verticales qui guident les animaux. Ces derniers ne doivent pas être agressés par l'environnement, c'est-à-dire le bruit, la lumière, les mouvements des personnes qui travaillent sur le marché.

Il existe ensuite des méthodes propres aux différents animaux :

Les ovins ont un instinct grégaire, il faut les laisser en groupe et utiliser cet instinct naturel pour faciliter leur déplacement.

La manipulation des gros bovins peut parfois être dangereuse. Les opérateurs utilisent alors un bâton pour approcher, rassurer, guider ou arrêter les animaux. En effet, si les opérateurs se sentent en sécurité dans leur travail, ils assurent plus facilement le bien-être des animaux dont ils doivent s'occuper.

Une attention toute particulière est aussi portée aux jeunes veaux, relativement maladroit.

Enfin, ces marchés sont aujourd'hui agréés par les services vétérinaires et une réglementation très précise encadre leur fonctionnement. Cette réglementation évolue toujours dans le sens d'une meilleure protection des animaux, notamment à l'initiative d'associations de défense des animaux comme l'OABA, l'Œuvre.

Traduction résumé 1

Ринки худоби перевозять щорічно близько двох мільйонів тварин. При цьому можуть виникати проблеми, тому до тварин при перевезенні треба відноситися обережно. Існують спеціальні підходи до перевезення різних видів тварин. Законодавча база ветеринарних служб постійно оновлюється для забезпечення захисту тварин.

Traduction résumé 2

На ринку худоби щорічно перевозять багато тварин, переважно велику рогату худобу та овець. На фермі вже заздалегідь відводиться спеціальне місце для тварин, які підлягають перевезенню. Кожен із видів тварин має свої особливості, наприклад при перевезенні овець важливо враховувати їхній стадний рефлекс. Потрібно виключити будь-який стрес з боку навколишнього середовища: світло, переміщення великої кількості людей. Ветеринарні служби несуть відповідальність за безпеку тварин і працюють над удосконаленням законодавчої бази за ініціативи асоціацій із захисту тварин.

Приклад 2

Мета: розвиток умінь аргументувати варіант перекладу
Інструкція: Choisissez la meilleure variante de traduction et argumentez votre choix de point de vue des règles de la stylistique, linguistique.

Приклад 3

Мета: розвиток умінь визначати доцільність адаптації тексту перекладу

Інструкція: Trouvez les implicatures dans cet article et expliquez leur emploi dans l'article.

Приклад 4

Мета: розвиток умінь редагувати переклад

Інструкція: Echangez de vos traductions avec votre copain et rédigez sa traduction avec vos commentaires.

Приклад 5

Мета: розвиток умінь використання зовнішніх ресурсів

Інструкція: Préparez le court rapport sur le sujet de l'article pour préparer la publique à l'écoute de votre résumé.

Таким чином, ми запропонували систему вправ для навчання майбутніх перекладачів анотативного і реферативного видів перекладу науково-технічних текстів аграрного профілю та проілюстрували її прикладами. Перспективу подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо у розробленні моделі навчання майбутніх перекладачів письмових видів перекладу науково-технічних текстів у процесі самостійної позааудиторної роботи з використанням «електронного кейсу».

ЛІТЕРАТУРА

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Шукин. – М.: Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Аксенова Е. Е. Обучение письменному переводу филологических текстов с английского языка на русский: дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.02 / Аксенова Елена Евгеньевна. – М., 2006. – 200 с.
3. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика: учеб. пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей / И.С.Алексеева. – СПб. : Союз, 2004. – 288 с.
4. Бархударов Л. С. Процесс перевода с лингвистической точки зрения / Л. С. Бархударов // Лингвистика и методика в высшей школе. – Вып. IV. – М., 1967. – С. 23-32.
5. Бориско Н. Ф. Концепция учебно-методического комплекса для практической языковой подготовки учителей немецкого языка (на материале интенсивного обучения): Монография / Н. Ф. Бориско. – К.: Изд. центр КГПУ, 1999. – 268 с.
6. Гавриленко Н. Н. Обучение переводу в сфере профессиональной коммуникации : монография / Н. Н. Гавриленко. – М. : РУДН, 2008. 175 с.
7. Кавицька Т. І. Формування у студентів мовних спеціальностей текстотвірної компетентності у письмовому перекладі з англійської мови на українську: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Кавицька Тамара Іванівна. – К., 2013. – 263 с.
8. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: учеб. пособие / В.Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2004. – 424 с.
9. Королькова С. А. Текстологическая модель обучения письменному переводу студентов языковых вузов (на материале французского языка): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Королькова Светлана Азадовна. – Волгоград, 2006. – 198 с.
10. Латышев Л.К. Перевод: теория, практика и методика преподавания / Л. К. Латышев, А. Л. Семенов. – М. : Академия, 2003. – 192 с.
11. Львовская З. Д. Теоретические проблемы перевода / З. Д. Львовская. – М. : URSS, 2007. – 220 с.
12. Майер Н. В. Методика самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями з використанням дистанційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Майер Наталія Василівна. – К., 2010. – 286 с.
13. Миньяр-Белоручев Р. К. Методика обучения французскому языку: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. „Иностр. яз.” / Рюрик Константинович Миньяр-Белоручев. – М. : Просвещение, 1990. – 224 с.:
14. Новиков А. И. Реферативный перевод научно-технических текстов/ А. И. Новиков, Н. М. Нестерова. М. : Ин-т языкознания АН СССР, 1991. – 148 с.
15. Пасічник Т. Д. Методика навчання майбутніх філологів писемного двостороннього перекладу комерційних листів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання: германські мови» / Т. Д. Пасічник. – К., 2011. – 22 с.
16. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е. И. Пассов. – М. : Рус. яз., 1989. – 276 с.
17. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад»/ Л. М. Черноватий. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 376 с.

Отримано 01.04.2015